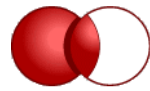

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
URED ZA REVIZIJU INSTITUCIJA U FBiH
SARAJEVO**

Ložionička 3, 71000 Sarajevo, Tel: + 387 (0)33 723-550, Fax: 716 400, www. saifbih.ba, e-mail: urrevfed@bih.net.ba, saifbih@saifbih.ba

UR: 006-3, 013-3/06

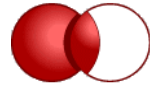
**IZVJEŠĆE
O REVIZIJI FINANCIJSKIH IZVJEŠĆA
na dan 31.12.2005. godine**

**JAVNOG PODUZEĆA "ELEKTROPRIVREDA HZHB" D.D.
MOSTAR**

Sarajevo, listopad 2006. godine

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
URED ZA REVIZIJU INSTITUCIJA U FBiH
SARAJEVO**

Ložionička 3, 71000 Sarajevo, Tel: + 387 (0)33 723 550, Fax: 716 400, www.saifbih.ba, e-mail: urrevfed@bih.net.ba, saifbih@saifbih.ba

**VLADI FBiH
MINISTARSTVU ENERGETIKE, RUDARSTVA I INDUSTRIJE FBiH
NADZORNOM ODBORU PODUZEĆA
DIREKTORU PODUZEĆA**

NEOVISNO REVIZORSKO MIŠLJENJE

1. Obavili smo reviziju Bilance stanja Javnog poduzeća "ELEKTROPRIVREDE HZ HB" D.D. Mostar na dan 31.12.2005. godine, te s njim povezane Bilance uspjeha, Izvješća o novčanim tijekovima i Izvješća o promjenama u kapitalu, prikazanih na stranicama od 1-4. Odgovornost za ova izvješća snosi menadžment Poduzeća. Naša odgovornost svodi se na izražavanje mišljenja o financijskim izvješćima, na osnovu provedene revizije.
2. Reviziju smo obavili na osnovu ovlaštenja, sukladno Zakonu o reviziji institucija u FBiH ("Službene novine FBiH", br.22/06) i INTOSAI međunarodnim revizijskim standardima. Ovi standardi zahtijevaju planiranje i obavljanje revizije tako da revizija pruži razumno uvjerenje o tome, ima li u financijskim izvješćima značajnih pogrešaka kao i jesu li financijske transakcije izvršene sukladno propisima. Revizija je uključila ispitivanje, testiranje i prikupljanje dokaza koji potkrepljuju iznose i objave u financijskim izvješćima. Revizija je također obuhvatila ocjenu primijenjenih računovodstvenih načela, vrednovanje sveukupne prezentacije financijskih izvješća kao i ocjenu primjene propisa. Vjerujemo da revizija daje razumnu osnovu za naše mišljenje.
3. Provedenom revizijom utvrdili smo:
  - Da je Poduzeće nerealno uvećalo prihode od pruženih usluga u iznosu od 1.018.787 KM, što je u suprotnosti sa MRS 18 koji isključuje interne prihode iz sistema priznavanja bilančnih pozicija u internim obračunima, a šire je pojašnjeno u točki 5.3.
  - Da je na stalnim sredstvima izvršeno evidentiranje na temelju nevjerodostojne fakture po okončanoj situaciji, po kojoj je izvršeno plaćanje «Konstruktor» - u d.d. Split u iznosu od 350.226 KM, što je posljedica slabosti internih kontrola u Poduzeću odnosno nedovoljnog nadzora nad odobravanjem i evidentiranjem financijskih transakcija, što je šire pojašnjeno u točki 5.6.
4. Po našem mišljenju, osim za efekte usklađivanja iz prethodnog stava, financijska izvješća bilanca stanja i bilanca uspjeha, gotovinski tijek i promjene u kapitalu daju istinit i fer pregled o financijskom stanju i položaju Javnog poduzeća "ELEKTROPRIVREDE HZ HB" D.D. Mostar u ostalim segmentima poslovanja na dan 31.12.2005. godine.
5. Bez daljnijeg kvalificiranja mišljenja skrećemo pozornost na:
  - Poduzeće je izvršilo ispravku tražbina u 2005. godine u iznosu od 16 miliona KM, što je imalo za posljedicu povećanje troškova poslovanja i umanjenje dobiti. Povećanje je urađeno bez pisane procedure od Strane Uprave o ovoj imovini. Na isti način je urađeno i u prethodnoj godini kad su povećani troškovi za 17,7 miliona KM. Kriterij za povećanje troškova poslovanja bio je da su tražbine od fizičkih lica starija od 1 godinu, a od pravnih lica preko 3 godine. Poduzete mjere od strane Uprave nisu dale zadovoljavajuće rezultate i postoji mogućnost da Poduzeće izgubi ovu imovinu imajući u vidu odredbe Zakona o

obligacionim odnosima prema kojem tražbine od fizičkih lica zastarijevaju za naplatu preko 1 godine, a pravnih lica preko 3 godine, ukoliko nisu utužena. Prema dokumentacionoj osnovi u 2005. godini od ukupno 16 miliona KM, nije utuženo 5,9 miliona KM, za koji iznos su uvećani porezno nepriznati rashodi. Šire objašnjenje je dato u tački 5.3.1. Izvješća.

- I dalje Poduzeće ima distribucijski gubitak električne energije veći u odnosu na planirani gubitak. Naime, Planom je predviđen gubitak od 16 %, a stvarni gubitak je bio 19,97%. što je imalo negativnog uticaja na finansijsko poslovanje, što je šire pojašnjeno u tački 5.3.2.
- Poduzeće je kupovalo električnu energiju i prodavalo izravnim potrošačima sa razlikom u cijeni od 0,86 EUR/MWh. Nema elemenata kojim bi se utvrdilo da iskazana razlika u cijeni pokriva pripadajuće troškove i eventualnu zaradu, obzirom da nema vođenja kalkulacije cijene i internih cijena kao ni Metodologije za utvrđivanje razlike u cijeni, što je šire pojašnjeno u tački 5.3.
- Da Poduzeće nema utvrđene interne cijene koštanja proizvodnje, prijenosa i distribucije po kojima bi mjerio rezultate poslovanja po organizacionim dijelovima, što ima za posljedicu neuređene interne odnose, što je šire pojašnjeno u tački 6.

Zamjenik Generalnog revizora
Branko Kolobarić, dipl. ecc.

Generalni revizor
Mr.sc. Ibrahim Okanović dipl. ecc.

Bilanca stanja		
Opis	31.12.2005.	31.12.2004. revidirana
IMOVINA		
<i>Dugoročna imovina</i>	<i>1.235.026.380</i>	<i>1.236.620.073</i>
Nematerijalna sredstva	10.181.585	7.084.128
Zemljište i šume	49.513.459	46.149.777
Nekretnine, postrojenja i oprema	1.101.748.166	1.047.619.948
Stambene zgrade i stanovi	7.767	7.938
Ostala materijalna sredstva	71.078.071	128.855.799
Predujmovi za materijalna sredstva	452.581	4.698.941
Udjeli u pravne osobe u grupi	247.139	247.139
Ostali krediti i dugoročna ulaganja	1.797.612	1.956.403
 <i>Kratkoročna imovina</i>	 <i>122.222.225</i>	 <i>112.912.803</i>
Zalihe	13.546.952	12.407.563
Tražbine od kupaca	85.549.395	91.922.084
Ostala kratkoročne tražbine, depoziti i razgra.	4.304.404	3.235.236
Udjeli u pravne osobe u grupi	4.966.872	
Ostali kratkoročni krediti	-	17.408
Gotovina i ekvivalenti gotovine	13.854.602	5.330.512
UKUPNO AKTIVA	1.357.248.605	1.349.532.876
Izvanbilančna evidencija	383.124.569	383.124.569
 <i>KAPITAL UKUPNO</i>	 <i>1.087.347.656</i>	 <i>1.086.733.965</i>
Upisani kapital	792.106.743	792.106.743
Revalorizacijske rezerve	348.549.125	348.955.012
Druge rezerve	1.247.067	1.230.001
Akumulirani dobitak	7.066.024	4.213.213
Akumulirani gubitak	-61.621.303	-59.771.004
<i>OBVEZE</i>	<i>269.900.949</i>	<i>262.798.911</i>
Obveze za ostale kredite	131.057.281	131.966.534
Ostale dugoročne obveze	-	2.369.094
Dugoročna razgraničenja i rezerviranja	106.720.876	109.972.280
Tekuće obveze	32.122.792	18.491.003
UKUPNO PASIVA	1.357.248.605	1.349.532.876
Izvanbilančna evidencija	383.124.569	383.124.569

Napomena: Izvršena je izmjena finansijskih izvješća za 2004. godinu po nalogu neovisnog revizora.

Bilanca uspjeha	2005.	2004. revidirana
Prihodi od prodaje	296.079.852	269.128.405
Troškovi prodaje	275.853.201	249.748.687
Usklađivanje vrijednosti zaliha	52.183	11.455
Dobit/gubitak od redovne aktivnosti	20.174.468	19.368.263
Prihodi od kamata	232.798	108.775
Prihodi od pozitivnih tečajnih razlika	300	3.193.187
Ostali prihodi od financiranja	-	19.842
Rashodi od kamata i tečajnih razlika	6.724.445	3.130.245
Dobit/gubitak od financiranja	-6.491.347	191.559
Prihodi od ostalih aktivnosti	8.579.949	6.718.260
Rashodi od ostalih aktivnosti	17.055.854	46.439.708
Dobit/gubitak od ostalih aktivnosti	-8.475.905	-39.721.448
Dobit/gubitak godine	5.207.216	-20.161.626
Porez na dobit	-	-
Rezultat perioda	5.207.216	-20.161.626
Izvanredni prihodi	13.345	12.449
Izvanredni rashodi	4.836	116.601
Dobit/gubitak od izvanrednih stavki	8.509	-104.152
Neto dobitak/gubitak za razdoblje	5.215.725	-20.265.778

Napomena: Izvršena je izmjena finansijskih izvješća za 2004. godinu po nalogu neovisnog revizora.

IZVJEŠĆE O GOTOVINSKIM TIJEKOVIMA NA DAN 31.12.2005.GODINE

	Opis	31.12.2005.godine
1	Neto dobitak	5.215.725
2	Amortizacija/vrijednost usklađivanja nematerijalnih sredstava	525.653
3	Amortizacija/vrijednost usklađivanja materijalnih sredstava	45.196.389
4	Nerealizirani prihodi kod razmjene valuta na tržištu	(1.012.642)
5	Ostala usklađivanja za negotovinske stavke	(4.929.166)
6	Svega 2 do 5	39.780.234
7	Povećanje zaliha	(1.139.389)
8	Smanjenje potraživanja	6.372.689
9	Povećanje obveza prema dobavljačima	11.537.655
10	Povećanje ostalih obaveza	1.448.831
11	Svega 7 do 10	18.219.786
12	A. Neto gotovina dobivena od posl. aktivnosti (1+6+13)	63.215.745
13	Nabava materijalnih sredstava	(48.473.000)
14	Povrat kredita od drugih povezanih pravnih osoba	141.383
15	Ostali tijekovi od ulagateljskih aktivnosti	(1.254.041)
16	B. Neto gotovina korištena u ulagateljskim aktivnostima	(49.585.658)
17	Primljena pozajmljena sredstva	10.475.000
18	Povrat pozajmljenih sredstava	(11.385.000)
19	Plaćanje dividendi	(4.195.997)
20	C. Neto gotovina korištena u ulagateljskim aktivnostima	(5.105.997)
21	Neto povećanje/smanjenje gotovine na računu i u blagajni (A+B+C)	8.524.090
22	Početno stanje na računu i u blagajni	5.330.512
23	Konačno stanje na računu i u blagajni	13.854.602
24	Neto smanjenje gotovine na računu i u blagajni (22-21)	8.524.090

IZVJEŠĆE U PROMJENAMA U KAPITALU ZA 2005. GODINU

OPIS	Upisan vlasnički kapital	Revalorizacijska rezerva	Akumulirani dobit/gubitak	Ostale rezerve	u KM
					Ukupno
Stanje na dan					
31.12.2003. godine	793.336.744		35.247.488		758.089.256
Revalorizacija stalnih sredstava		348.955.012			348.955.012
Raspored dobitka/gubitka			1.850.299		1.850.299
Neto dobit (gubitak) perioda			4.213.213		4.213.213
Ostala smanjenja vlasničkog kapitala	(1.230.001)		26.373.815		(26.373.815)
Stanje na dan					
31.12.2004. godine	792.106.743	348.955.012	(55.557.791)	1.230.001	1.086.733.965
Neto dobit razdoblja			5.215.725		5.215.725
Raspored gubitka					
Raspored dobitka				17.066	17.066
Ostala smanjenja vlasničkog kapitala		405.887	4.213.213		(4.619.100)
Stanje na dan					
31.12.2005. godine	792.106.743	348.549.125	(54.555.279)	1.247.067	1.087.347.656

IZVJEŠĆE
O OBAVLJENOJ REVIZIJI FINACIJSKIH IZVJEŠĆA
JP «Elektroprivreda HZ HB» d.d. Mostar
za 2005. godinu

1. UVOD

Gospodarsko društvo za proizvodnju, prijenos i distribuciju električne energije, te upravljanje elektroenergetskim sustavom Javno Poduzeće »Elektroprivreda Hrvatske zajednice Herceg Bosna« Dioničko društvo Mostar» je registrirano sukladno članku 76. Zakona o gospodarskim društvima i pravomoćnom Rješenju o odobrenju upisa izvršene privatizacije u sudski registar Agencije za privatizaciju u FBiH od 15.01.2004. godine.

Društvo je organizirano sukladno pozitivnim propisima u Federaciji BiH, a njegova djelatnost je: proizvodnja, prijenos, opskrba i distribucija električne energije, trgovanje, zastupanje i posredovanje na domaćem tržištu električne energije te upravljanje elektroenergetskim sustavom, projektiranje, izgradnja i rekonstrukcija, te održavanje elektroenergetskih objekata, opreme i uređaja, znanstveno istraživački rad u oblasti energetike.

Unutarnja organizacija Društva utvrđena je Pravilnikom o unutarnjoj organizaciji i sistematizaciji, koji se primjenjuje od travnja 2004. godine, a temeljem kojeg strukturu Društva čine organizacijske jedinice: Ured generalnog direktora, Direkcija za proizvodnju električne energije, Direkcija za prijenos električne energije, Direkcija za distribuciju električne energije, Direkcija za investicije –PIU, Direkcija za ekonomske i pravne poslove.

U srpnju 2005. godine donesen je novi Pravilnik o unutarnjoj organizaciji koji se počeo postupno primjenjivati, tako da je unutarnja organizacija Društva trebala biti uspostavljena u roku od 120 dana od njegove primjene. Prema izjavi odgovorne osobe, Pravilnik se u potpunosti počeo primjenjivati tek od 01.03.2006. godine, sa zakašnjenjem od 3,5 mjeseca.

Poduzeće vrši izvještavanje po Međunarodnim računovodstvenim standardima.

Sa 31.12.2005. godine u Poduzeću je bilo uposleno 1799 uposlenika.

Sjedište Javnog poduzeća je u Mostaru, Mile Budaka 106 A.

2. REZIME

Djelatnost ovog Poduzeća označena je kao poseban društveni interes za područje Federacije BiH.

Formiranje cijena za električnu energiju izravnim potrošačima predstavlja jedan od ključnih problema u Poduzeću. Člankom 16. stav 3. Tarifnog sustava za prodaju električne energije je predviđeno da isporučilac utvrđuje visinu razlike u cijeni kao i način plaćanja, a prema Metodologiji za utvrđivanje razlike u cijeni električne energije, na koju suglasnost daje Vlada FBiH. Navedenim člankom je utvrđeno da razlika u cijeni predstavlja razliku između cijene električne energije isporučene iz sistema isporučioaca i prosječne cijene električne energije nabavljene od drugih elektroprivreda, industrijskih elektrana i iz uvoza. Predmetna Metodologija i kriteriji za utvrđivanje cijena snabdijevanja električnom energijom nisu doneseni.

Obzirom na navedeno, suglasnosti za razlike u cijeni izravnim potrošačima nisu dobivene od nadležnog resornog ministarstva, ali je suglasnost dobivena od strane Nadzornog odbora.

U takvim uslovima menadžment je ostvario pozitivnu razliku između nabavne i prodajne cijene električne energije od 0,86 EUR/MWh, što je pozitivan pomak u odnosu na 2004. godinu, ali ne možemo potvrditi da li je ova razlika u cijeni dovoljna da pokrije troškove Poduzeća i ostvari očekivanu dobit.

Na osnovu izvršene revizije za 2005. godinu konstatiramo da je dio nedostataka iskazanih u prethodnom Izvješću otklonjen.

Pored ostvarene pozitivne razlike u cijeni električne energije, najznačajnijim smatramo to da je Poduzeće implementiralo rezultate procjene imovine na osnovu Elaborata neovisnog procjenitelja i u svojim knjigama uvećalo stalna sredstva za 358 miliona KM, što je doprinijelo realnom i fer izvješćivanju imovine po Međunarodnim računovodstvenim standardima.

U 2005. godini Poduzeće je ostvarilo dobit u iznosu od 5,2 miliona i po Odluci Skupštine Društva rasporedilo je za pokriće gubitka iz prethodnih godina.

Gubici u distribuciji su iznosili 19,97% i znatno premašuje planiranu veličinu od 16%. Navedeni podatak o gubicima predstavlja pokazatelj koji se godinama planira i prati po istoj metodologiji radi uporednog izvješćivanja, analize i poduzimanja mjera. Iako su gubici u 2005. godini u distribuciji smanjeni za 1,15% donesene mjere na smanjenju gubitaka u distribuciji nisu dale očekivane rezultate.

Poduzeće je u revidiranoj kao i u prethodnim godinama vršilo ispravku nenaplativih tražbina (u 2005. godini oko 16 miliona KM je teretilo rashode) što je rezultat loše naplate tražbina i značajno je utjecalo na smanjenje dobiti. Nismo se uvjerali da su prilikom ispravke tražbina iskorištene sve mogućnosti naplate jer nije analitički posmatrana mogućnost naplate niti je izvršena procjena izvjesnosti naplate tražbina.

Sklopljeni reprogami nisu dali zadovoljavajuće rezultate pogotovo sa «Elektrobosnom N», čija su dugovanja u 2005. godini dodatno povećana za 1 milion KM.

Pored navedenog, Poduzeće ima zaduženje po ino kreditima u ukupnom iznosu od 131 milion KM, a imajući u vidu da su dospjeli za plaćanje svi krediti izuzev FAD Spanish government, važan je podatak Upravi da bi se mogle inkorporirati dospjele glavnice i kamate u postojeći priliv i odliv sredstava.

Sustav informacione tehnologije je i dalje na vrlo niskoj razini i ne pruža dovoljnu podršku poslovnim procesima i odlučivanju, dok upravljanje dokumentacijom nije sustavno i adekvatno regulirano, tako da je većina slabosti reflektovanih u računovodstvenoj funkciji, rezultat slabosti u sustavu informacione tehnologije.

Iako je u 2005. godini sustav internih kontrola podignut na višu razinu donošenjem dijela akata po preporuci iz Izvješća o reviziji za 2004. godinu, uočili smo da značajna područja u Poduzeću nisu uređena adekvatnim procedurama (upravljanje dokumentacijom, računovodstvene politike, obračun

stimulacija rukovoditeljima, normativi pri potrošnji goriva, uređenje blagajničkog poslovanja, plan investiranja i adekvatan plan reklame i propagande).

Ističemo i određene kategorije rashoda koje smatramo rizičnim kao na primjer reklama i propaganda, na koje se troše značajna sredstva, a za koje nema plana izvjesnosti pritjecanja ekonomske koristi i marketinških efekata.

Mi smo ukazali na područja poslovanja koja zahtijevaju značajnije angažovanje kako osnivača tako Nadzornog odbora, menadžmenta Poduzeća i nadležnih institucija (FERK-a i DERK-a), te očekujemo da preporuke date u ovom Izvješću budu implementirane u cilju efikasnijeg poslovanja Poduzeća.

3. CILJ I OBIM REVIZIJE

Cilj revizije finansijskih izvješća je, da omogući revizoru da izrazi mišljenje o tome, jesu li finansijska izvješća pripremljena, u svakom značajnom pogledu, sukladno važećoj zakonskoj regulativi. Revizija je planirana i izvršena sa ciljem pribavljanja realne osnove i izražavanja mišljenja o točnosti i korektnosti godišnjih finansijskih izvješća.

Poseban naglasak smo stavili na procese koji su ocijenjeni kao značajni za objavljena izvješća (nabava i prodaja električne energije, distributivni gubici, izbor dobavljača, značajne bilančne pozicije: potraživanja, obveze za ino-kredite, troškovi radne snage i značajni rashodi), a putem kojih je menadžment trebao osigurati da mu se poslovanje odvija sukladno postavljenim ciljevima i propisima kao i da li finansijska izvješća daju pouzdane i točne informacije.

Revizija, također, uključuje davanje preporuka za dalji rad. U revidiranim procesima mogu postojati i drugi propusti koje mi nismo otkrili. Menadžment je zadužen da uspostavi sustav internih kontrola i da nadzire isti čime će se na najbolji način osigurati poslovanje uz poštivanje zakonskih i drugih propisa.

4. PRETHODNE REVIZIJE

Ured za reviziju institucija u Federaciji BiH, treću godinu vrši reviziju finansijskih izvješća Poduzeća. Predmet revizije su finansijska izvješća 2005. godine kao i implementacija preporuka datih u Izvješću za 2004. godinu.

4.1. Postupanje po preporukama Ureda

U Izvješću o reviziji finansijskih izvješća za 2004. godinu su date preporuke menadžmentu od strane našeg Ureda za otklanjanje nedostataka glede poslovanja i finansijskih izvješća na osnovu utvrđenih nalaza.

Navodimo područja u kojima je menadžment adekvatno primijenio preporuke:

- Procjena je izvršena od strane neovisnog procjenitelja i implementirana i izvršene su određene korekcije po nalogu eksternog revizora;
- Internim aktima Poduzeća regulirani su neki troškovi (reprezentacija i stručno obrazovanje) čime je stvorena mogućnost njihovog praćenja i kontrole;
- Nakon revizorskog izvješća za 2004. godinu obustavljene su isplate Sindikatu;
- Donesen je novi Pravilnik o kratkoročnoj prodaji i kupovini električne energije.

Implementacija naših preporuka nije izvršena u cijelosti, prije svega u dijelu preporuka koje se odnose na unapređenje informacionog sustava koji ne daje odgovarajuću poslovnu podršku

menadžmentu i određenim službama; visina boda za obračun plaća ne utvrđuje se sukladno ostvarenim rezultatima poslovanja, nije osigurano praćenje glavnih organizacionih dijelova kao profitnih centara, određene kategorije rashoda premašuju plan i utrošak u prethodnoj godini (kao na primjer nabavka električne energije, usluge tekućeg i investicionog održavanja, utrošeno gorivo, reprezentacija, troškovi reklame i propagande, troškovi osiguranja osoba, ostali troškovi) i nisu pod punom kontrolom menadžmenta.

Gubici u distribuciji iako imaju trend smanjenja su i dalje iznad plana za 4% (planirani su 16%, a ostvareni su 19,97%). Rezultati usvojenog Programa mjera u 2005. godini nisu dali adekvatne rezultate.

5 NALAZI I PREPORUKE

5.1. Upravljanje i rukovođenje

Osnivač i vlasnik Preduzeća u 90% iznosu je Vlada Federacije BiH, a ovlasti i obveze po osnovu državnog kapitala vrši Federalno ministarstvo energetike, rudarstva i industrije (resorno ministarstvo). Vlada FBiH odnosno resorno ministarstvo tu funkciju ostvaruje putem organa upravljanja i rukovođenja koje postavlja i razrješava. To znači da osnivač putem svojih izabranih upravnih i rukovodnih organa ima mogućnost i obvezu potpune kontrole rada Poduzeća.

Upravljanje i rukovođenje Poduzećem propisano je eksternim propisima i Statutom Poduzeća, koji je donesen od strane Skupštine Poduzeća 15.06.2005. godine.

Organi upravljanja i rukovođenja Poduzećem, u revidiranoj godini su Skupština, Nadzorni odbor, Uprava Društva (koju čini Generalni direktor) i Odbor za reviziju.

Revizijom procesa upravljanja i rukovođenja, utvrdili smo slijedeće:

- Da je u tijeku 2005. godine održana jedna sjednica Skupštine Poduzeća, na kojoj je donesen Statut Društva, Etički kodeks, Odluka o načinu pokrića gubitka iz 2003. godine, Gospodarski plan Društva za razdoblje 2005.-2007.godina. Također je usvojeno Izvješće o poslovanju Društva za 2004. godinu, koji uključuje financijsko izvješće, Izvješće revizora, Nadzornog odbora i Odbora za reviziju i Godišnje izvješće o poslovanju za 2004. godinu sa Izvješćem Odbora za reviziju i Nadzornog odbora.

- Ističemo da je tijekom 2005. godine Odbor za reviziju sačinio polugodišnje i godišnje izvješće kako je predviđeno Statutom Poduzeća.

Na prijedlog resornog ministarstva Skupština Poduzeća imenovala je 08.03.2004. godine Nadzorni odbor, čiji način rada je uređen Poslovníkom o radu. Mandat članovima traje četiri godine. Nadzorni odbor imenuje Upravu Poduzeća, nadzire poslovanje Poduzeća, nadzire rad Uprave Poduzeća, usvaja izvješća Uprave Poduzeća o poslovanju, podnosi Skupštini Godišnje Izvješće o poslovanju Poduzeća.

Ističemo značajnija pitanja vezana za poslovanje revidiranog subjekta, koja je Nadzorni odbor Poduzeća razmatrao tijekom 2005. godine na ukupno održanih 17 sjednica: imenovanje v.d. Izvršnih direktora Društva, donio je novi Poslovník o radu Nadzornog odbora; razmatrao i usvojio izvješće Uprave Društva po polugodišnjem obračunu za 2005. godinu; razmotrio i usvojio mjesečna izvješća o nabavi električne energije; razmatrao i dao suglasnost na niz internih akata sukladno Zakonu o javnim poduzećima i razmatrao druga pitanja vezana za poslovanje Društva sa posebnim osvrtom na smanjenje distributivnih gubitaka, naplatu duga od «Elektrobosne-N» Jajce.

Prema članku 111. Statuta, Generalni direktor Društva predsjedava Upravom, rukovodi poslovanjem, zastupa i predstavlja Društvo, odgovara za zakonitost poslovanja Društva, organizira rad i odgovara za zakonitost poslovanja.

Uprava Društva, koju čine Generalni direktor i izvršni direktori za djelokrug poslova ima slijedeći djelokrug rada: organizira i vodi poslovanje Društva, predlaže Skupštini Trogodišnji plan poslovanja, nadgleda njegovu provedbu, te na godišnjoj osnovi predlaže revidiranje Plana poslovanja, podnosi izvješća o poslovanja Društva po polugodišnjem i godišnjem obračunu, podnosi Skupštini prijedlog za raspored dobiti s mišljenjem Odbora za reviziju i Nadzornog odbora, upošljavanje i otpuštanje uposlenika, odlučuje o transakcijama imovine u obujmu do 15% knjigovodstvene vrijednosti imovine po bilanci stanja na kraju prethodne poslovne godine i donosi normativne akte Društva.

Poduzete aktivnosti menadžmenta nisu rezultirale očekivanim smanjenjem gubitaka u distribuciji i adekvatnom naplatom tražbina iz ranijih godina, Rebalans plana ukupnih rashoda je prekoračen za 10% o čemu će biti riječi u daljem tekstu ovog Izvješća.

U 2005. godini su izvršena usklađivanja sa Zakonom o javnim preduzećima, od čega navodimo da su usvojena potrebna akta kao što su Statut Preduzeća, Etički kodeks, formiran je Odjel interne revizije kao i donesen trogodišnji Plan poslovanja.

Preporučujemo:

Unaprijediti sustav rukovođenja i upravljanja Društvom u cilju što efikasnijeg rješavanja visokorizičnih područja poslovanja Poduzeća (nabava i prodaja energije, gubici u distribuciji, naplata tražbina iz ranijih godina, kontroliranje određenih kategorija izdataka, realiziranje investicija i planiranje).

5.2. Financijski plan, planiranje poslovnih aktivnosti i izvršenje

Nadzorni odbor je 28.01.2005. godine na prijedlog menadžmenta Poduzeća usvojio Gospodarski plan poslovanja za 2005. godinu. **U Metodologiji za izradu Gospodarskog plana za razdoblje 2005. – 2007. godine nisu utvrđeni rokovi završetka i usvajanja Plana poslovanja.**

Gospodarski plan Poduzeća za razdoblje 2005.-2007. godine je izrađen prema usvojenoj Metodologiji izrade Gospodarskog plana za isto razdoblje odnosno na temelju:

- Planirane elektroenergetske bilance za 2005.-2007. godinu;
- Važećih cijena električne energije;
- Procjene ostvarenja prihoda i rashoda u 2004., 2005. i 2006. godini;
- Važećih zakonskih propisa u obračunskom sustavu.

Planom je bilo predviđeno slijedeće:

- Naplata realizacije od prodaje električne energije za distributivnu potrošnju 96% i za izravne potrošače 100% i
- Gubici na mreži distribuciji za 2005. godinu su planirani u visini od 16%, a za 2006. i 2007. godinu u visini od 15%. Na mreži prijenosa gubici su planirani u visini od 1,7%.

Zbog izmijenjenih okolnosti poslovanja tijekom godine, koje su nastupile nakon izrade i usvajanja Gospodarskog plana za 2005. godinu, te uravnoteženja zadatih ciljeva sa dosadašnjim ostvarenjima, pristupilo se Rebalansu Plana poslovanja za 2005. godinu. Nadzorni odbor donio je Odluku o usvajanju Rebalansa Gospodarskog plana Poduzeća za 2005. godinu dana 27.10.2005. godine.

Razlozi su bili slijedeći:

- Izvršena je procjena imovine Poduzeća po fer tržišnoj vrijednosti osnovnih sredstava na dan 31.12.2004. godine, što je imalo za rezultat povećanje vrijednosti stalnih sredstva, a time i povećanje amortizacije za cca 18 miliona KM. ili za 39,5%.

- Povoljniji hidrološki uslovi uvjetovali su povećanu proizvodnju električne energije za 20,5% ili 301 GWh, čime je smanjena potreba za kupovinom električne energije u iznosu od 25 miliona KM.
- Ostali troškovi poslovanja su zahtijevali također uravnoteženje planiranih vrijednosti.
- Za investicijska ulaganja bilo je nužno izvršiti uravnoteženje u vidu prenamjene planiranih sredstava kao i povećanja ili smanjenja pojedinih stavki.

Posebno ističemo da je Rebalansom plana bila planirana nabavka od 1681 GWh, a ostvarena je u iznosu od 2.175,49 GWh. Razlog ovog odstupanja je što potrošnja Tvornice »Elektrobosna N» Jajce nije bila planirana u zadnja 2 mjeseca 2005. godine, kao i što nije planirana isporuka električne energije ostalim elektroprivrednim društvima sa područja Bosne i Hercegovine, a ostvarena je u iznosu od 441,71 GWh.

Navedeno predstavlja značajnu slabost u planiranju, a imalo je direktne posljedice na ostvarenje prihoda i rashoda u 2005. godini (prihodi od prodaje električne energije distribuciji i ostalim potrošačima na 35 kV su veći za 16% u odnosu na plan, a rashodi po osnovu nabavljene energije su također veći za 37% u odnosu na plan).

Temeljni financijski pokazatelji su planirani kao što slijedi:

Ukupni prihodi	274.042.972 KM
Ukupni rashodi	272.135.000 KM
Bruto dobit	1.907.972 KM

Prihodi su ostvareni u iznosu od 304.906.244 KM ili 11% više od Rebalansa plana. Rashodi su ostvareni u iznosu od 299.690.519 KM, što je 10% više od Rebalansa plana, te je Poduzeće iskazalo neto dobit 5.215.725 KM.

Poduzeće je u 2005. godini planiralo i izvršilo investicijska ulaganja prema slijedećem:

Izvor financiranja	Planirano	Ostvareno	Index
Vlastita sredstva	57.382.374	30.739.237	53,6
Kredit i donacije	14.925.000	12.808.917	85,8
Ostalo	338.000	1.720.494	509,0
Ukupno	72.645.374	45.268.648	62,3

Iz navedene tabele vidljivo je da su investicije ostvarene za 37,7% manje u odnosu na planirane. Detaljnog obrazloženja o razlozima neostvarenja investicionih ulaganja i uticaju na poslovanje u objavljenim izvješćima nema. Na isto smo već ukazivali i u prethodnim izvješćima. Ukazujemo i na ostvarenje ostalih investicija za 5 puta više od planiranih za koje ne postoji također obrazloženje u izvješćima.

U Planu poslovanja nije iskazan plan naplate tražbina iz ranijih godina kao značajan segment planiranja vezan za specifičnost poslovanja jer su nenaplaćene tražbine sa 31.12.2004. godine iznosile 192 miliona KM.

Iako je ovo visokorizično područje poslovanja i Poduzeće ispravlja svake godine značajan iznos nenaplativih tražbina na teret rashoda, ispravka istih nije izričito planirana u Rebalansu gospodarskog plana za 2005. godinu.

Revizijom je utvrđeno da Gospodarski plan za 2005. godinu ne sadrži analitički pregled ostalih rashoda, koji predstavljaju značajnu poziciju u strukturi bilance uspjeha (kao npr. ispravka tražbina). Ostali rashodi su planirani u ukupnom iznosu od 6,9 miliona KM, a ostvareni su u iznosu od 17,1 milion KM.

Revizijom smo utvrdili prekoračenje planiranih veličina kod slijedećih pozicija i to: usluge tekućeg i investicionog održavanja 4%, nabavka električne energije 37%, utrošeno gorivo 19%, troškovi reprezentacije 10%, troškovi reklame i propagande 4%, troškovi osiguranja osoba 6%,

doprinos za vodoprivredu 12%, naknada za hidroakumulaciju 10%, troškovi platnog prometa i bankarske usluge 8% i ostali troškovi 3%.

Ističemo da u Gospodarskom planu nije iskazana planska cijena proizvodnje tako da se temeljni pokazatelji planiraju na bazi ukupnih prihoda i rashoda iz prethodnih godina, a ne na temelju troškova proizvedene energije po jedinici proizvoda.

Iz naprijed navedenog, tim za reviziju konstatira da Poduzeće nije Rebalansom plana realno planiralo pojedine pozicije (npr. investicije, nabavka električne energije, ostali rashodi – ispravka tražbina, rashodi financiranja, ostali prihodi), iako je krajem 2005. godine izvršeno uravnoteženje prihoda i rashoda. Također ostvareni podaci pokazuju da nije bilo dovoljno kontrole nad troškovima i rashodima od strane Uprave.

Preporučujemo:

Kako bi Gospodarski plan predstavljao osnov poslovnih aktivnosti Poduzeća potrebno je da se izradi Plana pristupi realno i sveobuhvatno.

Permanently vršiti kontrolu ostvarenja Gospodarskog plana i u Izvješću o poslovanju detaljno obrazložiti značajna odstupanja od Plana, kako bi Uprava i Nadzorni odbor na osnovu toga mogli poduzeti adekvatne mjere i aktivnosti.

5.3. Prihodi

U financijskim izvješćima 2005. godine, ukupni prihodi iskazani su u iznosu od 304.906.244 KM, što je više u odnosu na Rebalans plana za 11%. dok su prihodi u odnosu na 2004. godinu veći za za 9,2%.

Struktura ostvarenih prihoda je slijedeća:

Vrsta prihoda	Ostvareno 2005	Ostvareno 2004	Indeks 2/3
1	2	3	4
Prihodi od operativnih aktivnosti (prodaje)	296.079.852	269.128.405	110
Prihodi od financiranja	233.098	3.321.804	7
Prihodi od ostalih aktivnosti	8.579.949	6.718.260	128
Izvanredni prihodi	13.345	12.449	107
UKUPNI PRIHODI (I+II)	304.906.244	279.180.918	109

Prihodi od operativnih aktivnosti su ostvareni od prodaje električne energije u unutarnjem i vanjskom prometu sa ukupnim učešćem od 96,0%.

Značajno povećanje prihoda od prodaje električne energije je uzrokovano povećanjem proizvodnje uslijed povoljnih hidroloških uvjeta.

Prihodi od financiranja se odnose na prihode od kamata u iznosu od 232.798 KM i pozitivnih tečajnih razlika u iznosu od 300 KM.

Prihodi od ostalih aktivnosti se najvećim dijelom odnose na: prihode od donirane opreme u iznosu od 4.929.166 KM, prihode od naplaćenih potraživanja u iznosu od 889.733 KM (od «Elektrobosne-N» Jajce prema Sporazumu o reprogramiranju) i prihode po CBT sporazumu u iznosu 1.866.281 KM

Struktura potrošnje od 3.469,55 GWh je slijedeća: distribucija i ostali potrošači na 35 kV su snabdjeveni sa 1.494,98 GWh, izravni potrošači 1.870,81 GWh, za crpni rad PHE Čapljina 20,33 GWh, a gubici u prijenosu su bili 83,43 GWh. Pored toga izvezeno je 441,71 GWh.

Vezano za navedene podatke ističemo značajno povećanje gubitaka na prijenosnoj mreži u odnosu na prethodnu godinu za 41% kao i utrošak električne energije za crpni rad PHE Čapljina za 5 puta.

Prihodi od prodaje distributivnim potrošačima (kućanstva i ostali potrošači na 35 kV) su iznosili 177.146.852 KM, što je **za 16% više** u odnosu na Rebalans plana za 2005. godinu.

Cijene za električnu energiju za kućanstva su propisane Tarifnim stavovima za prodaju električne energije na teritoriji FBiH. U strukturi potrošnje električne energije učešće kućanstava je 35,5%. Ovakva struktura potrošnje nepovoljno utiče na poslovanje Poduzeća zbog poteškoća u naplativosti, većih gubitaka energije kao i većih troškova održavanja.

Prihodi od prodaje električne energije za izravne potrošače planirani su temeljem posebnih isporuka i planirane cijene od 31,50 EUR/MWh, odnosno 61,61 KM/MWh.

Prihodi od prodaje izravnim potrošačima su iznosili 115.683.363 KM, što je na razini plana za 2005. godinu.

Cijene izravnim potrošačima su utvrđivane temeljem posebno ugovorenih isporuka i cijena (Aluminij, Elektrobosna, Željeznice FBiH) budući da tijekom 2005. godine nije postojala Metodologija za utvrđivanje razlike u cijeni električne energije.

Na upućeni zahtjev Poduzeća broj I-4418/04 od 22.12.2004. godine Federalnom ministarstvu energije, rudarstva i industrije za suglasnosti za razliku u cijeni za izravne potrošače, koja bi iznosila 31,52 EUR/MWh, Federalno ministarstvo je dalo uputu da predmetnu suglasnost daje Nadzorni odbor. Timu za reviziju je prezentiran Zapisnik sa 12. sjednice Nadzornog odbora Poduzeća od 28.01.2005. godine u kojem je navedeno da » Nadzorni odbor jednoglasno donosi Odluku o davanju suglasnosti na cijene električne energije u svemu kako je navedeno u pismu Federalnom ministarstvu«. Nakon sjednice, a na temelju navedenog Zapisnika, posebna Odluka o davanju suglasnosti na cijenu nije donesena.

Revizijom je utvrđeno da je u 2005. godini najznačajnijem izravnom potrošaču «Aluminiju» Mostar isporučena električna energija u količini od 1.864.940 MWh u vrijednosti 53.894.553 EUR ili 114.896.506 KM, što daje **prosječnu prodajnu cijenu od 31,50 EUR/MWh.**

Na temelju toga smo provjerili rashode po osnovu nabavljene energije. Poduzeće je tijekom 2005. godine nabavilo električnu energiju od više dobavljača po godišnjim ugovorima ukupno 2.276.148 MWh, po prosječnoj cijeni od 30,79 EUR/MWh i kratkoročnim ugovorima 18.546 MWh po prosječnoj cijeni od 39,48 EUR/MWh, što daje **ukupnu prosječnu nabavnu cijenu od 30,86 EUR/MWh.**

Navedeno ukazuje da je Poduzeće prodavalo električnu energiju po većoj cijeni za 0,64 EUR/MWh od nabavne cijene, ali obzirom da se u Poduzeću ne vodi kalkulacija troškova i razgraničenje istih ne možemo iskazati mišljenje da li je navedena razlika u cijeni adekvatna da pokrije troškove i zaradu Poduzeća u datim transakcijama.

Od «Hrvatske Elektroprivrede» nabavljeno je 1.095 GWh po prosječnoj cijeni od 30,00 EUR/MWh, što predstavlja vrijednost od 32.850.000 EURA. Navedene količine energije su direktno nabavljane. Popratna dokumentacija i korespondencija vezana za ugovaranje sa «Hrvatskom Elektroprivredom» nije nam prezentirana.

Sa «Elektroprivredom BiH» je sklopljen ugovor o kupovini električne energije u 2005. godini sa cijenom od 64,54 KM/MWh ili 33 EUR/MWh, a na temelju Odluke o načinu formiranja cijene električne energije za međukompanijsku isporuku i utvrđivanju fiksne cijene električne energije za međukompanijsku isporuku u Federaciji BiH za 2005. godinu. Navedenu Odluku je donijela Vlada FBiH 16.12.2004. godine sa utvrđenom naprijed navedenom cijenom. Ukupno je nabavljeno 697,7 GWh.

Poduzeće je provelo natječaj vezano za kupovinu nedostajuće električne energije u količini od 483.415 MWh u skladu sa Uredbom o postupku nabavke roba, vršenja usluga i ustupanja radova i potpisalo 2 ugovora o isporuci energije i to: sa «Entrade» Švicarska za isporuku energije u «bandu» i sa «Ezpada» Švicarska» za isporuku «noćne energije».

Pored revidiranog odnosa nabavne i prodajne cijene električne energije revizijom ovog procesa utvrdili smo da pred Upravom se nameću slijedeći problemi:

- Ne postoji Metodologija za utvrđivanje razlike u cijeni električnoj energiji;
- Suglasnosti za razlike u cijeni nisu dobivene od nadležnog organa sukladno članku 16. Tarifnog sustava za prodaju električne energije;
- Ne postoji zvanična kalkulacija cijene električne energije u Poduzeću;
- Sukladno Zakonu o električnoj energiji nisu određeni kvalificirani kupci (kupci koji mogu slobodno izabrati dobavljača električne energije) i nekvalificirani kupci (kupci koji se snabdijevaju po tarifnim stavovima).

Tijekom revizije utvrdili smo da Elektroprivreda HZHB sa ostalim ponuđačima praktikuje posudbu električne energije i o tome postoje zapisnici sa 31.12.2005. godine o datoj i primljenoj energiji na posudbu. Međutim, ove transakcije značajne vrijednosti (Poduzeće potražuje po osnovu posudbe sa 31.12.2004. godine 18,76 GWh što vrijedi na tržište cca 1,1 miliona KM), nisu knjigovodstveno evidentirane niti uređene internim aktima.

Metodom uzorka smo utvrdili da je na poziciji prihoda za pružene usluge iskazano 1.018.787 KM, a koji se odnosi na prihod od interne realizacije odnosno bruto plaće djelatnika angažiranih na izgradnji objekata. Navedeni iznos je istovremeno iskazan na poziciji troška i stalnih sredstava. Ovakav način evidentiranja je u suprotnosti sa MRS 18 koji isključuje interne prihode iz sistema priznavanja bilančnih pozicija u internim obračunima.

Preporučujemo:

Iako je u odnosu na prethodnu 2004. godinu, ostvarena veća prodajna cijena od nabavne što je značajan pomak u poslovanju, smatramo da bi Uprava trebala oblast nabave i prodaje električne energije ustrojiti na način da se ostvari odgovarajuća razlika u cijeni za nabavljenu električnu energiju namijenjenu izravnim potrošačima. U rješavanje ovih pitanja u okviru svojih ovlaštenja trebao bi se uključiti osnivač i nadležne regulatorne komisije (DERK i FERK).

Posudbu električne energije urediti internim aktima i knjigovodstveno evidentirati.

Vrijednost internih usluga evidentirati sukladno MRS 18.

5.3.1. Tražbine

U finansijskim izvješćima tražbine od kupaca (ispravljene na teret rashoda poslovanja kumulativno iz ranijih godina) sa 31.12.2004. godine su iznosile 90.396.541 KM, dok je stanje istih sa 31.12.2005. godine iznosilo 85.549.395 KM i manje su za 5,4%.

Tražbine se priznaju u bilanci stanja na temelju ispostavljenih faktura uz priložene dokaze o očitavanju potrošene električne energije.

Starosna struktura tražbina sa 31.12.2005. godine je slijedeća:

Ročnost	Iznos u KM
Do 15 dana	5.925.683
Do 30 dana	22.000.989
Od 30 do 90 dana	13.977.132
Od 90 do 180 dana	8.831.992
Od 180 do 360 dana	20.743.894
Od 1 do 3 godine	47.876.467
Preko 3 godine	76.029.979
U K U P N O.	195.386.136

Razlika u odnosu na stanje po bruto bilanci je 727.557 KM i predstavlja tražbine od kupaca za usluge za koje nije data starosna struktura.

Iz navedene tabele uočljiva je nepovoljna starosna struktura tražbina jer preko 1 godine starosti ima 123,9 miliona KM, za koje menadžment nema procjenu izvjesnosti naplate.

Pregled tražbina:

Opis	2005. god.	2004. god.
Ukupne tražbine	196.113.693	192.114.231
Ispravka vrijednosti tražbina	(110.564.298)	(101.717.690)
Stanje	85.549.395	90.396.541

Promjene u ispravci vrijednosti tražbina su bile slijedeće:

Opis	2005. god.	2004. god.
Stanje na početku godine	101.717.690	87.133.066
Povećanje ispr. vrijednosti tražbina	16.408.336	17.711.527
Smanjenje ispravke tražbina uslijed naplate	(889.754)	-
Smanjenje ispravke tražbina uslijed otpisa	(6.661.337)	(2.936.670)
Smanjenje ispravke tražbina ostalo	(10.637)	(190.233)
Stanje krajem godine	110.564.298	101.717.690

U Izvješću o poslovanju za 2005. godinu je navedeno da je ostvarena naplata za distributivne potrošače 93,7% u odnosu na Rebalans Plana i manja je za 9,2 miliona KM od planirane iako Upravi stoje na raspolaganju efikasne mjere naplate kao što su opomene i isključenja. Napominjemo da se svi podaci o naplati ne razgraničavaju na tekuću i kumulativnu naplatu zbog nemogućnosti podrške informatičkog sustava.

Tijekom 2005. godine nije vršen prijenos na sumnjive i sporne tražbine, niti na ovoj poziciji ima uopće iskazanih tražbina.

Menadžment nije napravio procjenu izvjesnosti naplate ovih tražbina, a koja se vrši na osnovu svih postojećih okolnosti koje mogu uticati na naplativost odnosno nemogućnost naplate.

Uvjerili smo se da u Sektoru za opskrbu postoje razne evidencije u vezi tražbina koje bi služile kao temelj procjeni, ali treba poduzeti konkretne aktivnosti u smislu kvalitetne uporabe ovih informacija u funkciji realne procjene izvjesnosti naplate. Dosadašnje mjere nisu rezultirale pritjecanjem zadovoljavajuće imovinske koristi, a u prilog ovoj tvrdnji je i činjenica da je izgubljeno sudskih sporova (najčešće zbog zastare) u iznosu od oko 1,5 miliona KM.

Informirani smo od odgovornog lica da u 2005. godini nije bilo dodatnih reprogramiranja dugova.

Dug «Elektrobosne N» Jajce u iznosu od 17.630.374,35 KM je Odlukom Vlade FBiH reprogramiran na 120 mjesečnih rata. Uvidom u dokumentaciju utvrdili smo da reprogramirani dug «Elektrobosne N» Jajce nije evidentiran na dugoročnim tražbinama.

Konstatirali smo da dužnik neredovno izmiruje svoje obveze utvrđene navedenom Odlukom i da «Elektrobosna – N» Jajce sa 31.12.2005. godine duguje Poduzeću 23.686.498 KM, dok je početni saldo sa 01.01.2004. godine bio 22.631.435 KM, što ukazuje da dug raste u 2005. godini za 4,7%. Dospjele tražbine po ovome reprogramu sa 31.12.2005. godine su bila 2.938.396 KM.

Na poziciji ostalih prihoda u 2005. godini evidentirani su prihodi od naplaćenih ispravljenih tražbina iz ranijeg perioda (koja su reprogramirana) od «Elektrobosne N» Jajce u ukupnom

iznosu 889.734 KM. Timu za reviziju nije prezentirana adekvatna dokumentacija koja bi potvrdila da se navedene uplate odnose na ispravljena potraživanja, a ne na redovan dug. Evidentiranje je izvršeno na temelju usmenih dogovora budući da je «Elektrobosna N» uplaćivala paušalne iznose, a ne iznose sa faktura.

Ne postoje pisane procedure kada se vrši ispravka i otpisa tražbina u Poduzeću. U praksi se vodi načelna politika ispravke tražbina koje zastarijevaju za 1 godinu (kućanstva) i tražbine koje zastarijevaju za 3 godine (ostala potrošnja).

U 2005. godini povećani su rashodi i to za ispravku tražbina u iznosu od 15.975.361 KM, što su potraživanja starija od 1 godine i 3 godine. Tražbine su ispravljene na temelju knjigovodstvene evidencije prema starosti dospijeca. Od ukupnog iznosa ispravljenih tražbina na tražbine od «Elektrobosne –N» Jajce se odnosi 6.541.249 KM.

Od ispravljenih tražbina u ukupnom iznosu od 15.975.361 KM nije utuženo 5.933.175 KM, što je uvećalo porezno nepriznate rashode u Poreznoj bilanci.

Utvrđeno je da je u 2005. godini izvršen potpuni otpis tražbina u ukupnom iznosu od 5.146.055 KM, a na osnovu prijedloga Komisije za popis sumnjivih i spornih tražbina. Otpis je izvršen na osnovu Odluke Nadzornog odbora od 06.02.2006. godine. Najznačajniji iznos otpisanih tražbina (4.171.837 KM) odnosi se na tražbine koje su utužene, a odnose se na kućanstva.

Također, u tijeku godine je na osnovu pravosnažnih sudskih presuda (zbog zastarjelosti) izvršen potpuni otpis tražbina u ukupnom iznosu od 1.515.282 KM, što ukazuje da menadžment nije dovoljno zaštitio svoju imovinu.

Prezentiran je dio konfirmacija koje su potvrđene od dužnika, koji duguju značajnije iznose, s tim da na konfirmaciji koja se odnosi na «Aluminij» Mostar je osporen iznos od 809.001,83 KM. Poduzeće je navedeni dug utužilo, ali tijekom 2005. godine spor nije okončan.

Timu za reviziju je prezentiran pregled utuženih potrošača u 2005. godini tako da je ukupno podneseno 6.507 tužbi sa ukupno utuženim dugom od 17.085.694 KM.

Obzirom da knjigovodstvene evidencije u Poduzeću ne sadrže početna stanja i na složenost vođenja radnih jedinica u Poduzeću bez adekvatne informatičke podrške nismo mogli potvrditi usuglašenost između iskazanih tražbina u 2005. godine i prihoda po osnovu fakturirane realizacije.

Preporučujemo:

Da bi Uprava postigla razumnu sigurnost da se poduzimaju potrebne radnje od strane uposlenih potrebno je da uredi ove procese svojim pravilima. Uvođenje pravila postupanja u izvođenju poslovnih procesa je obaveza Uprave, a to vezano za navedene procese znači uređenje naplate pruženih usluga, utuženje i procjenjivanje naplate tokom godine što zahtijevaju računovodstveni propisi.

Da Uprava pojača kontrolu nad tražbinama vodeći računa o naplati i rokovima zastarjelosti, a u cilju zaštite imovine.

Doraditi Pravilnik o računovodstvu i donijeti Računovodstvene politike uključujući politiku prijenosa na sumnjive i sporne tražbine, ispravke i otpisa u skladu sa računovodstvenim standardima, te pojačati kontrolu nad propisanim procedurama.

Reprogramirani dug od «Elektrobosne N» pravilno knjigovodstveno iskazati.

5.3.2. Gubici u distribuciji

Na ovaj proces obratili smo posebnu pozornost pri reviziji jer predstavlja rizično područje i direktno utiče na rezultate poslovanja.

Kroz prethodne revizije smo konstatirali trend pada gubitaka sa 27% u 2001. godini na 21,12% u 2004. godini, ali da je to još daleko iznad planiranih i međunarodnih standarda.

Od 2003. godine doneseno je nekoliko Programa mjera za smanjenje gubitaka, ali oni nisu realizovani u potpunosti niti su dali očekivane rezultate.

U 2005. godini je sačinjen operativni Program mjera za smanjenje gubitaka za razdoblje IX-XII 2005. godine, a timu za reviziju je prezentirano Izvješće o provedbi operativnog plana u kome su navedene aktivnosti posebno na smanjenju komercijalnih gubitaka i to u dijelu nelegalne potrošnje električne energije. U Izvješću nisu kvantificirani efekti poduzetih mjera.

Revizijom je utvrđeno da su u 2005. godini ostvareni ukupni gubici u distribuciji od 246.174 MWh. Obzirom da je preuzeta električna energija za period I-XII 2005. godine bila 1.232.470 MWh, a fakturirana električna energija za I-XII 2005. godine 986.296 MWh, znači da su procentualno iskazani gubici bili 19,97%. U odnosu na 2004 godinu kada su gubici u distribuciji iznosili 21,12%, to je poboljšanje za 1,15%, ali još nedovoljno prema planiranom gubitku od 16% iskazanom u Rebalansu gospodarskog plana za 2005. godinu.

Prema Županijama distributivni gubici su bili slijedeći:

Hercegovačko Neretvanska Županija	22,73%
Zapadno Hercegovačka Županija	21,35%
Herceg-Bosanska Županija	17,61%
Srednje-Bosanska Županija	17,51%
Posavska Županija	13,50%

U 2005. godini Rebalansom Gospodarskog plana gubici su bili planirani po stopi od 16%. Imajući u vidu prosječnu prodajnu cijenu u Distribuciji od 11,51 pf/KWh, realiziranjem takvog plana ukupni gubici bi bili manji za oko 46,4 GWh, čime bi finansijski rezultat bio povoljniji za oko 5,3 miliona KM.

Iako u Direkciji distribucije postoji stalno tabelarno praćenje procenta gubitaka, uočili smo da ne postoji cjelovito povratno izvješće sa analizom (ne)ostvarenja planiranih aktivnosti na smanjenju gubitaka kako i potpun analitički osvrt na ostvarene gubitke u distribuciji (19,97%)

U Izvješću o poslovanju Poduzeća za 2005. godinu postoji pregled po kome je i prodaja na 35 kV uključena u prikaz gubitaka u distribuciji, (gdje je preuzeto i fakturirano 262.500 MWh električne energije, te faktički nema gubitaka) čime se ovakvim metodološkim pristupom nerealno prikazuju ukupni gubici u distribuciji u procentu od 16,47%.

Respektujući ovaj podatak, ipak ističemo da je jedini relevantan pokazatelj gubitaka u distribuciji onaj bez 35 KV, jer prodaja na 35 KV nema gubitaka i u poslovnom smislu nije adekvatan pokazatelj Upravi.

Gubici nastali u Direkciji prijenosa su iznosili 2,4% i veći su za 0,7% u odnosu na plan, što se ne može ocijeniti prihvatljivim.

Preporučujemo:

Uprava Poduzeća bi trebala kontinuirano pratiti izvršenje Programa mjera na smanjenju gubitaka, analizirati učinkovitost i donositi nove korektivne mjere na planu tehničkih i komercijalnih gubitaka kako bi se dostigao planirani pokazatelj o gubicima u distribuciji i time poboljšao finansijski rezultat.

Ustrojiti jedinstvenu Metodologiju praćenja gubitaka u distribuciji i izvješćivanja.

5.4. Rashodi

5.4.1. Troškovi radne snage

U revidiranoj godini na ime bruto plaća uposlenim isplaćeno je ukupno 35.768.444 KM, dok su naknade plaća uposlenim ostvarene u iznosu 5.376.289 KM. Na ime naknada po osnovu rada (topli obrok, regres, prijevoz i ostale naknade) isplaćeno je ukupno 6.975.338 KM.

Ovi troškovi čine 16,06% ukupnih troškova poslovanja i utvrđeni su aktima koja reguliraju plaće i naknade.

Na dan 01.01.2005. godine u Poduzeću je bilo uposleno 1726 djelatnika, a 31.12.2005. godine bilo je 1799 djelatnika, što znači da je broj uposlenika povećan za 73 ili 4,23%. Ovo povećanje broja djelatnika odnosi se na Direkciju Distribucije električne energije, gdje je u cilju omogućavanja obimnijeg rada na smanjenju gubitaka električne energije i poboljšanja naplate primljeno na određeno vrijeme ukupno 82 djelatnika.

Gospodarskim planom za razdoblje za 2005.-2007. godinu planirano je 1717 zaposlenika, što znači da je broj uposlenih premašio plan za 4,8%, čime su uvećani troškovi poslovanja.

Tijekom 2005. godine donesena je Odluka o poticajnim mjerama za sporazumni prestanak ugovora o radu. Usklađivanje broja zaposlenih prema Akcionom planu, Nadzorni odbor Poduzeća rješava donošenjem Odluke o provođenju poticajnih mjera za sporazumni prestanak ugovora o radu uz adekvatne otpremnine i po tom osnovu ugovor o radu je raskinulo 23 uposlenika, za što im je isplaćeno 803.904 KM.

Navedeno ukazuje da se politika smanjenja uposlenih veoma sporo i nedovoljno realizira obzirom na povećan broj uposlenih u odnosu na početak godine.

Revizijom smo obuhvatili planske veličine plaća, poštivanje propisanih procedura kod isplate plaća, utvrđivanje vrijednosti boda i utvrdili slijedeće:

- a) Temelj za isplatu plaća je Pravilnik o plaćama iz lipnja 2004. godine prema kojem vrijednost boda za obračun plaće utvrđuje Generalni direktor za svaki mjesec na temelju Gospodarskog plana Poduzeća, **a sukladno ostvarenim rezultatima poslovanja.** Također, u okviru naprijed navedene vrijednosti boda i ostvarene naplate, Direktor distribucije utvrđuje vrijednost boda za obračun plaće u Distribuciji uz suglasnost Generalnog direktora. **Timu za reviziju nije prezentirana dokumentacija kojom bi se potvrdilo da se mjesečna vrijednost boda određivala na temelju relevantnih parametara vezanih za ostvarenje rezultata poslovanja.**
- b) Revizijom plaća utvrđeno je da se mjesečno redovno isplaćuju stimulacije za 19 rukovodnih djelatnika na temelju Odluke o utvrđivanju plaća rukovoditelja u Poduzeću. Uz obračun plaće priložen je spisak djelatnika i u prilogu data izvješća za svakog od rukovoditelja sa ocjenom uspješnosti od strane Generalnog direktora. **U listopadu 2005. godine je po ovom osnovu isplaćeno neto stimulacija u iznosu od 22.307 KM i obračunati i uplaćeni porezi i doprinosi u iznosu od 15.497 KM, a da za iste nema potpuno razrađenih kriterija za obračun stimulacije. U 2005. godini je isplaćen značajan iznos za stimulacije koje se isplaćuje kao posebna nadoknada rukovoditeljima, koji nemaju menadžerske ugovore.**
- c) Utvrdili smo da ne postoje zbirni pregledi obračunskih lista neto plaća po organizacionim jedinicama, sa elementima (vrijednost boda, koeficijent za obračun plaće i procenat minulog rada), što otežava likvidatoru plaća sveobuhvatnu i kvalitetnu kontrolu.

Preporučujemo:

Vrijednost boda i stimulacije mogu se utvrđivati samo na osnovu pokazatelja uspješnosti poslovanja i potpuno razrađenih pisanih kriterija. Urediti sustav obračuna i isplate plaća rukovoditeljima. Putem informatičkog sustava osigurati da zbirni pregledi obračunskih lista neto plaća po organizacionim jedinicama sadrže sve relevantne podatke vezano za obračun plaća.

5.4.2. Ostali rashodi

Utvdili smo slijedeće:

- Da su troškovi reprezentacije iznosili 302.871 KM. Planirano je da će se potrošiti 274 tisuće KM, tako da je indeks ostvarenja 110,5%. Uočeno je da na pojedinim računima nema specifikacije izvršenih usluga. Na ovoj poziciji su evidentirani izdaci za konzumaciju jela za zaposlenike na prekovremenom radu za period od 24.02. do 15.06.2005.godine u iznosu od 2.994 KM, reprezentacija na ime poklona u iznosu od 36.325 KM. Izdacima za dvodnevni seminar u iznosu od 19.746,80 KM nije prethodio plan troškova i broj učesnika. Navedeni izdaci odnose se na godišnji sastanak zaposlenika, a trošak se odnosi na prenoćište, ugostiteljske usluge i zakup sale. U okviru troškova reprezentacije evidentirani su troškovi reprezentacije Nadzornog odbora u iznosu od 12.031 KM.

- Na troškove službenih putovanja potrošeno je ukupno 638.089 KM, a bilo je planirano 632.000 KM. Revizijom smo provjerili dokumentacionu osnovu u Direkciji prijenosa za dio službenih putovanja i utvdili da se na putnim nalogima ne navode datumi pravljanja, da se ne prave u propisanim rokovima niti se na istim prave izvješća o obavljenom poslu. Na ovu slabost nepravilno likvidirane dokumentacije smo ukazali i u prethodnoj reviziji.

U jednom slučaju je utvrđeno da su izdaci za troškove noćenja za vrijeme stručnog usavršavanja nastali na osnovu nevjerođostojnog računa izdatog od strane fizičkog lica. Revizijom blagajne Direkcije prijenosa smo utvdili da se neredovno zaključuju blagajnička izvješća (ponekad i 15 –trodnevno).

- Evidentirani su izdaci za potrebe Sindikata u iznosu od 30.000 KM. Navedene isplate su vršene prema Ugovoru o reguliranju međusobnih prava i obveza između Poduzeća i Nezavisnog sindikata uposlenika Poduzeća. Nakon primitka revizorskog izvješća za 2004. godinu Ureda za reviziju institucija u FBiH, gdje je navedeno da ove transakcije nemaju zakonskog uporišta, Uprava Poduzeća je obustavila daljnje isplate Sindikatu.
- Na ime troškova reklame i propagande potrošeno je ukupno 349.000 KM, a Gospodarskim planom bilo je predviđeno 334.000 KM, te je indeks ostvarenja 104%. Na navedenoj poziciji metodom uzorka pronašli smo isplate HŠK «Zrinski» u iznosu od 30.000 KM, a u okviru zbirnih naloga u iznosu od 54.000 KM, 56.700 KM i 48.500 KM evidentirani su izdaci nastali na temelju pojedinačnih odluka i ugovora o reklamiranju. Isplate se odnose na razne sportske klubove, udruženja građana, udruženje radioamatera, udruga, školama i fakultetima, kulturnim institucijama. Sve Odluke su donesene od strane Generalnog direktora dana 16.12.2005.godine, a ugovori su sklopljeni dana 20.12.2005. godine. U pojedinačnim ugovorima o reklamiranju navedeno je da se usluge reklamiranja odnose na sezonu 2005/2006 godinu. Obzirom na datum potpisivanja ugovora tim za reviziju ne može potvrditi da su ovi rashodi nastali u revidiranoj 2005. godini koja je terećena cjelokupnim iznosom.

Ne možemo potvrditi da ove transakcije imaju karakter promidžbenih aktivnosti niti da donose ekonomske koristi Poduzeću, iako su isplaćena značajna sredstva .

- Troškovi goriva su iznosili 1.223.000 KM, bili su planirani u iznosu od 1.030.000 KM, tako da je indeks ostvarenja 119%. **Prezentirana je evidencija o potrošnji goriva po predenoj kilometraži po automobilu, ali ne postoje normativi potrošnje po vozilu.** Također je utvrđeno da ne postoje zaduženja vozila po osobama koja ih koriste.

- Naknade članovima Nadzornog odbora u 2004. godini su iznosile 169.474 KM (u iznos nisu uključeni pripadajući porezi). U ovaj iznos je uključena isplata u iznosu od 9.062 KM, a koja se odnosi na 2004. godinu. Obzirom da Odbor ima 7 članova, prosječna mjesečna neto naknada po članu je iznosila 1.910 KM. Isplate su vršene na temelju Odluke o utvrđivanju polaznih osnova za sklapanje ugovora donesene od strane Skupštine Društva. Prema ovoj Odluci, naknada članovima Nadzornog odbora je iznosila 80% od prosječno isplaćene plaće visoke školske spreme u Poduzeću. Također, članovima Nadzornog odbora je isplaćivana i posebna naknada za prisustvovanje sjednicama. **Ističemo da oblast oko isplate visine naknada nadzornim odborima od strane osnivača nije adekvatno uređena, te je**

ostavljena mogućnost poduzećima da uređuju isplate na različite načine bez vrednovanja doprinosa Nadzornog odbora uspješnosti poslovanja.

- Na poziciji ostalih neproizvodnih usluga evidentiran je iznos od 2.400 KM, koji se odnosi na kupovinu knjiga koja ne predstavlja stručnu literaturu, a izdatak se odnosi na 2004. godinu.

Preporučujemo:

Troškove reprezentacije svesti u planirane okvire i dosljedno primjenjivati Pravilnik o korištenju sredstava reprezentacije i plaćati račune isključivo po odobrenju i ovjeri nadležne osobe. Ukoliko se očekuje veći izdatak reprezentacije tijekom godine treba napraviti realan proračun troškova po vrsti i nosiocima u cilju pune kontrole.

Blagovremeno pravdati putne naloge uz potpuno izvješće o svrsi službenog puta. Blagajnička izvješća zaključivati dnevno.

Preispitati svrhu transakcija nastalih po ugovorima o reklamiranju i zaključivati samo one ugovore koji doprinose što uspješnijem poslovanju Poduzeća.

Donijeti normative kako bi se u potpunosti pratila potrošnja goriva po vozilu i izvršiti zaduženje uposlenih za vozila koja ih koriste.

Osnivač i većinski vlasnik bi trebao pokrenuti inicijativu da se zakonski uredi oblast isplata članovima Nadzornog odbora.

5.5. Izbor dobavljača

Cilj revizije ovog procesa bio je uvjeriti se da li je Uprava u postupcima nabavke postigla najefikasniji način korištenja javnih sredstava s obzirom na svrhu i predmet javnih nabavki kao i da li su provedeni svi postupci i procedure predviđeni Zakonom o javnim nabavkama Bosne i Hercegovine.

Također, cilj nam je bio ocijeniti da li su poduzete sve potrebne mjere kako bi se osigurala pravična i aktivna konkurencija, jednak tretman, nediskriminacija i transparentnost između svih sudionika u procesu javne nabavke.

Akt Poduzeća koji regulira proces izbora najpovoljnijeg ponuđača u revidiranoj godini bio je Pravilnik o nabavci roba, vršenju usluga i ustupanja radova. Navedeni Pravilnik na koji je suglasnost dao Nadzorni odbor je donesen u srpnju 2005. godine.

Poduzeće je u okviru Gospodarskog Plana poslovanja za 2005. godinu planiralo investiciona ulaganja u vrijednosti od 72.645.374 KM, dok je izvršenje prema Izvješću o poslovanju za 2005. godinu bilo 45.268.648 KM.

U Generalnoj direkciji putem Komercijalne službe realizirano je nabavki u ukupnom iznosu od 14.721.197 KM, a prema slijedećem pregledu:

Postupak i metode nabavki	Broj zaključenih ugovora	Vrijednost nabavki u KM
Otvoreni postupak	97	14.260.688
Konkurentski zahtjev	16	249.137
Izravno sporazumijevanje	20	36.001
Pregovarački postupak	3	175.371
Ukupno	136	14.721.197

Predmetom revizije nisu bili tenderi za investiciona ulaganja izvršeni preko Jedinice za implementaciju projekta (PIU-a), a koja su financirana iz inokredita. Prezentirano je Izvješće vanjskog revizora vezano za financijski dio ovog projekta, dok informacije o detaljnijoj reviziji nabavki nismo dobili. Napominjemo da se ove vrste nabavki obavljaju po posebnim procedurama koje propisuje zajmodavac. U 2005. godini putem Jedinice za implementaciju - PIU zaključena su 2 ugovora: sa Manitobom Hydro International Canada i sa Geosondom d.o.o. Zenica po proceduri Svjetske banke.

Revizorski tim je provjerio procese nabavki putem Komercijalne službe kod 17 slijedećih tendera: elementi rasvjete; čelično i bakreno uže, Fe-Zn traka i olovo; energetske kabele; nabavka silikagela; zaštitne sklopke i releji; grafitne četkice; građevinsko-zanatski radovi u Upravnoj zgradi; informatička oprema; energetske transformatori; betonski stupovi, konzole; samonosivi kabelski snopovi; potopne pumpe; mobilni aparati; nabavka putničkih vozila; strojna oprema; računarska oprema i ručni terminali i nabavka nafte i naftnih derivata.

Ukupna vrijednost navedenih nabavki (najvećim dijelom za robe za cijelo Poduzeće) putem Komercijalne službe je iznosila 4.835.562 KM, tako da je sveobuhvatnost revizije nabavki bila 32,85%.

Tim za reviziju na osnovu izvršenog pregleda konstatira da je u dijelu izvršenih nabavki po osnovu investicija i nabavki koje imaju karakter rashoda i izdataka, provedena propisana procedura, ali ističemo nedostatke koji pokazuju da nije bilo potpuno dosljedne primjene Zakona o javnim nabavkama. Kao primjere navodimo:

- kod pojedinih tendera, procijenjena vrijednost nabavki odstupala je od stvarne vrijednosti izvršenih nabavki i
- u pojedinim Odlukama generalnog direktora o izboru najuspješnijeg ponuđača i dodjeli ugovora, koje su u vidu obavijesti poslone drugim ponuđačima, nije naznačena cijena izabranog ponuđača.

U Direkciji prijenosa su također izvršene nabavke za radove i usluge, gdje smo pregledali dokumentaciju vezanu za provođenje nabavki u ukupnom iznosu od 1.306.970 KM. **Revizijom ovih nabavki uočili smo da kod popravke transformatora Končar u iznosu od 66.320,00 EUR-a, gdje je proveden pregovarački postupak bez objave, nema zapisnika o pregovaranju tehničkih, ekonomskih, pravnih i drugih aspekata ugovora, a kako se traži sukladno Zakonu o javnim nabavkama.**

U Direkciji proizvodnje su također izvršene nabavke za radove i usluge, gdje smo pregledali dokumentaciju vezanu za provođenje nabavki u ukupnom iznosu od 5.582.467 KM. Revizijom smo utvrdili da:

- kod Rekonstrukcije prilaznog puta Strojarnica-Ravlići, procijenjena vrijednost nabavki je bila 500.000 KM, a ugovor je potpisan na iznos od 728.849 KM. U Odluci o pokretanju nabavke nije naznačeno zašto se ugovorni organ odlučio za ograničeni postupak sa pretkvalifikacijom obzirom da se ovaj postupak može provesti samo u slučaju obimnih ili složenih nabavki.
- kod kapitalnog remonta generatora br. 2 u HE Jajce I i He Jajce II, objavljena je Obavijest o nabavi sa naznakom podjele na lotove. Sa jednim dobavljačem koji je imao ukupnu najnižu cijenu za remont oba generatora potpisan je jedan Ugovor za oba lota. Revizijski tim je pregledao Zapisnik o ocjeni ponuda te utvrdio da obrazloženje za izbor najpovoljnijeg ponuđača nije bilo dovoljno pojašnjeno u dijelu vrednovanja određenih kriterija kao što je vremenski plan izvođenja radova.

U Direkciji distribucije su također izvršene nabavke za radove i usluge, gdje smo pregledali dokumentaciju vezanu za provođenje nabavki u ukupnom iznosu od 850.073 KM. Revizijom ovih nabavki uočili smo da kod tehničkog izviđanja trase DV Ravno - Zvirnjača u iznosu od 29.504 KM, gdje je proveden konkurentski postupak bez objave, izbor najpovoljnijeg ponuđača je obavljen sukladno Zakonu o javnim nabavkama. **Međutim, ugovor je potpisan od strane naručitelja tek nakon okončanja radova i ispostavljenih fakture.**

Kod realizacije ugovora uočili smo značajna kašnjenja u završetku izvođenja radova, za koja smo dobili obrazloženje da nisu primijenjeni penali jer su kašnjenja bila uvjetovana objektivnim

okolnostima i nemogućnošću ugovornog organa da uvede dobavljača u posao u planiranom vremenu.

Revizijom ovog procesa nismo uočili značajnijih nepravilnosti i nedostataka i možemo istaknuti da u Poduzeću postoji sustavni pristup u procesu provođenja procedura nabavki utvrđenih Zakonom o javnim nabavkama.

Preporučujemo:

Uprava Poduzeća bi trebala u narednom periodu aktivno sudjelovati u kontroli provođenja važećih propisa vezanih za izbor i realizaciju ugovora izabranih ponuđača.

5.6. Zaštita imovine

U financijskim izvješćima sa 31.12.2006 godine, Poduzeće je iskazalo sadašnju vrijednost stalnih sredstava u iznosu od 1.233 miliona KM. Promjene koje su se dešavale na stalnim sredstvima tijekom revidirane godine prikazujemo slijedećim pokazateljima

u 000 KM

	Nemat. ulaganja	Zemljište	Gradevine	Oprema	Ostala Stalna sredstva	Inves.u toku	Ukupno
Nabavna vrijednost	1	2	3	4	5	6	7
Stanje 01.01.2005.g	9.115	3.387	1.074.190	449.102	4.710	126.927	1.667.431
Povećanje tokom god.							
Smanjenje tokom god.							
Stanje 31.12.2005.	10.709	49.512	839.227	305.411	464	71.080	1.276.403
Akumulirana amortizacija							
Stanje 1.1.2005	2.313	-	493.353	293.646	3	-	789.315
Amortizacija za 2005.	220	-	27.592	17.906	224	-	45.722
Otuđenja, rashodov, smanjenja	-	-				-	
Stanje 31.12.2005	526	-	26.056	16.834	4	-	43.420
Neto knjigovodstvena vrijednost							
Stanje 31.12.2005	10.183	49.512	813.171	288.577	460	71.080	1.232.983
Stanje 31.12.2004	6.802	3.387	580.837	155.456	4.707	126.927	878.116

Revizijski tim je konstatirao da je ispoštovana procedura oko popisa imovine i obveza, što znači da su formirane sve popisane komisije.

Generalni direktor je donio Pravilnik o popisu sredstava i izvora sredstava iz listopada 2004. godine, po kojem je izvršen popis. Sukladno tome Središnja komisija je napravila Elaborat o popisu koji je 06.02.2006. godine usvojen na sjednici Nadzornog odbora.

Napominjemo da je Elaborat o popisu sačinjen prije implementacije rezultata procjene imovine, a novi Elaborat sa efektima procjene nije sačinjen, tako da ne možemo potvrditi vrijednosnu usklađenost usvojenog Elaborata i naknadno izvršene procjene.

Tim za reviziju je utvrdio da je sa 31.12. 2005. godine izvršeno usuglašenje knjigovodstvenog stanja i stanja utvrđenog popisom, ali za utvrđene utemeljene popisne razlike u Izvješću nisu data detaljna obrazloženja.

Izvješće o popisu sredstava i izvorima sredstava obuhvata samo popisno stvarno stanje, tako da su naknadnim usklađivanjem sa bruto bilancom utvrđene određene razlike, koje nisu dovoljno pojašnjene niti je u Izvješću o usklađivanju popisa imovine i obveza obrazložen način usaglašenja utvrđenih razlika.

Prema usmenom obrazloženju odgovorne osobe do ovoga je došlo što se popis stvarnog stanja vršio 31.12.2005. godine, a do momenta usuglašenja izvršene su određene knjigovodstvene promjene na bilančnim pozicijama (knjiženje zaostalih faktura, zakašnjeli izvodi sa transakcijskog računa i slično), te su se pojavile razlike između popisa i knjigovodstvenog stanja. Ovo ukazuje da proceduralno popis stalnih sredstava nije adekvatno postavljen, što je već konstatirano i u prethodnim revizorskim izvješćima.

Tim za reviziju je, po sistemu uzorka, utvrdio da su Elaboratom iskazane popisne razlike točne i da postoji relevantna popratna dokumentacija, koja potvrđuje usuglašenost knjigovodstvenog stanja i stanja utvrđenog popisom.

Međutim, utvrdili smo da je na stalnim sredstvima izvršeno evidentiranje na temelju nevjerodostojne fakture «Konstruktor» d.d. Split za okončanu situaciju broj 21-I-03/04 od 15.03.2005. godine. Navedena faktura je ispostavljena za radove prema Ugovoru broj G-85/02 od 29.10.2002. godine i zaprimljena je u Poduzeće 29.12.2005. godine, a odnosi se na izvršene radove na objektu strojarnica i tlačni cjevovod na HE Peć Mlini. Utvrdili smo da je faktura ispravljana bez ovjere na mjestu ispravke, tako da ne možemo potvrditi točan iznos sveukupno izvedenih radova. Okončana situacija se odnosi na prosinac 2004. godine, čime je narušeno načelo akrealnosti.

Po navedenoj fakturi izvršeno je plaćanje završnih radova u iznosu od 350.226 KM.

U očitovanju na Nacrt Izvješća je dostavljena Izjava Nadzornog inženjera i rukovoditelja objekta HE Peć-Mlini o vjerodostojnosti okončane situacije.

Odlukom Upravnog odbora iz 2001. godine utvrđeno je da se amortizacija obračunava po stopama iz nomenklature pravocrtnom metodom. Obračunata amortizacija u financijskim izvješćima iskazana je u iznosu od 45.722.042 KM.

Tijekom 2004. godine rađena je procjena stalnih sredstava Poduzeća od strane neovisnog procjenitelja. Nakon izvršene procjene stalnih sredstava na dan 31.12.2004, godine od strane Konzorcija American Appraisal Hungary Co. Ltd. Besci i Ernst and Young Advisory Ltd, Društvo je implementiralo procjenu po Međunarodnom računovodstvenom standardu 16 paragraf 35 (b) «eliminiranjem akumulirane amortizacije na teret bruto iskazanog iznosa sredstva, a prepravljanjem neto iznosa do revaloriziranog iznosa sredstva».

Konačno knjigovodstveno evidentiranje rezultata procjene Poduzeće je implementiralo 01.01.2005. godine. Međutim, prema MRS 8 knjiženje je trebalo biti provedeno retroaktivno pod 31.12.2004. godine (datum procjene).

Sukladno gore navedenom Poduzeće je retroaktivno ispravilo pogreške prethodnog razdoblja. Pozitivni efekti revalorizacije stalnih sredstava su iskazani u iznosu od 384,5 miliona KM, negativni efekti revalorizacije na pojedinim grupama stalnih sredstava u iznosu od 26,3 miliona KM, a amortizacija sredstava u odnosu u odnosu na 2004. godinu je povećana za 5,4 miliona KM.

U skladu sa MRS 16, pozitivan učinak revalorizacije je iskazan neposredno u korist vlastitog kapitala kao revalorizacijske rezerve.

Preporučujemo:

U Elaboratu o popisu jasno navesti i detaljno obrazložiti popisne razlike sa konstatacijom da je izvršeno usuglašenje.

Uprava treba da predvidi uticaj izvršene procjene na finansijska izvješća naročito kroz troškove uvećane amortizacije, dugotrajno odgođene prihode od donacija i ostale vezane pozicije.

Vezano za okončanu situaciju za radove od strane «Konstruktora» d.d. Split obezbijediti potpunu dokumentaciju sa obrazloženjem. Ojačati sistem internih kontrola u dijelu nadzora i odobravanja dokumentacije za realizaciju finansijskih transakcija.

5.6.1. Obveze

Obveze na 01.01.2005. godine su u bilanci stanja iznosile 233.958.852 KM, a sa 31.12.2005. godine 269.869.995 KM i veće su za 15,3%.

Struktura obveza je slijedeća:

	2005.god.	2004.god.
Dugoročni krediti	131.057.281	134.335.628
Odgođeni prihodi – donacije	106.590.501	79.168.015
Ostala dugoročna razgraničenja	130.375	144.861
Tekuće obveze	31.436.631	20.300.443
Ostala kratkoročna razgraničenja	655.207	9.905
U K U P N O	269.869.995	233.958.852

Napomena: Izvršena je izmjena finansijskih izvješća za 2004. godinu, tako da obveze na dan 31.12.2004. godine sada iznose 262.798.911 KM. Struktura tih obveza nije nam dana od strane klijenta obzirom da je izvršena izmjena finansijskih izvješća, a promjene nisu evidentirane u glavnoj knjizi.

Najznačajniji porast obveza u odnosu na prethodnu godinu od 56% iskazan je na poziciji tekućih obveza. Također, obveze su znatno rasle na poziciji odgođeni prihoda – donacija za 35%, što je rezultat proknjižene procjene stalnih sredstava.

Dugoročni krediti predstavljaju obveze kako slijedi:

Davalac kredita	Iznos kredita 31.12.2005.god. u 000 KM	Razdoblje otplate	Kamatna stopa	Status kredita
FAD Spanish government	36.000	2014-2034	0,3%	završen
EBRD No 599	4.126	2002-2012	6,475%	u otplati
IDA No.3071-BOS	10.746	2003-2017	1,25%/2,50 %	završen
IDA No.3534	10.743	2006-2020	0,75%	u implem.
EBRD No.891	2.615	2005-2015	promjenjiva	u implem.
EIB No.20.785	35.204	2006-2020	promjenjiva	završen
ZABA d.d. Zagreb	3.813	2004-2010	EURL+4,9%	u otplati
ZABA d.d.	16.724	2004-2012	EURL+3,5%	u otplati
ZABA d.d.	3.014	2004-2012	EURL+3,5%	u otplati
ZABA d.d.	6.106	2004-2010	7,5%	u otplati
Unikredit Zagrebačka banka	1.965	2005-2009	7,5%	završen
Ukupno	131.056			

Sukladno računovodstvenom standardu Tečajne razlike Poduzeće je iskazalo negativne tečajne razlike u iznosu od 1.012.943 KM obzirom da je većina kredita u USD i SDR (Specijalna prava vučenja) i na taj način iskazala iznos kredita u KM prema realnom tečaju valuta na koju su ugovori zaključeni. Poduzeće je u 2005. godini izvršilo otplate glavnica dospjelih kredita u iznosu od 11.385 tisuća KM, s tim da je povučeno 9.493 tisuće KM.

Na ime kamata po ino - kreditima je evidentirano 2.449.995 KM, a ukupno obračunate kamate su iznosile 5.711.502 KM.

Navodimo da se kamate evidentiraju u momentu plaćanja bez iskazivanja obveze. Dio kamata obračunatih i isplaćenih kamata se odnosi na 2004. godinu jer nisu razgraničavani troškovi kamata zbog specifičnog obračuna kamata kada polugodišnji obračun zahvata period kraja prethodne i početka tekuće godine.

Na preporuku eksternog revizora na dan 31.12.2005. godine na poziciji kratkoročnih razgraničenja evidentiran je iznos od 653.304 KM, koji se odnosi na kamate za dugoročne kredite za 2005. godinu, a dospijevaju na plaćanje u 2006. godini.

Ističemo da Poduzeće tijekom 2005. godine nije vršilo prijenos sa dugoročnih na kratkoročne kredite.

Starosna struktura obveza sa 31.12.2005. godine je slijedeća:

Ročnost	Iznos u KM
Do 15 dana	2.351.550
Do 30 dana	13.022.825
Od 30 do 90 dana	6.589.631
Od 90 do 180 dana	2.334.215
Od 180 do 360 dana	52
Od 1 do 3 godine	383.178
Preko 3 godine	0
U K U P N O.	24.681.451

Preporučujemo:

Da se u cilju potpunog iskazivanja obveza knjigovodstveno iskazuju obveze za kamate u okviru klase 5.

Radi realnijeg izvještavanja kao i zbog efikasnijeg vođenja financijske politike vršiti prijenos obveza koje dospijevaju do 1 godine sa dugoročnih na kratkoročne obveze.

6. Računovodstvo

Ističemo da je izmjena financijskih izvješća za 2004. godinu izvršena na način da su izmijenjene pozicije u objavljenim financijskim izvješćima bez knjigovodstvenog evidentiranja u glavnoj knjizi.

Revizijom je utvrđeno da se evidentiranje poslovnih promjena vrši na razini direkcija s tim da se evidencija u Sektoru distribucije prenosi i na niže razine - županije i radne jedinice, a u Sektoru proizvodnje na razine hidroelektrana. Zbog toga se u Poduzeću vodi četrdeset glavnih knjiga bez automatske konsolidacije financijskih pokazatelja.

Konsolidirana izvješća, sintetička bruto bilanca, ne iskazuju prenešena početna stanja kao poseban podatak potreban za kvalitativnu analizu poslovanja, kontrolu i donošenje poslovnih odluka menadžmenta.

Ne sačinjava se kalkulacija cijene koštanja u proizvodnji, prijenosu i distribuciji. U računovodstvu se ne vrši obračun proizvodnje električne energije i nema vrijednosnog iskazivanja sukladno računovodstvenom standardu Zalihe. Nije donesen interni akt niti su računovodstvenim politikama definirani direktni, te opći i varijabilni troškovi i ključ za njihovu raspodjelu.

Politika otpisa i ispravke tražbina nije regulirana Pravilnikom o računovodstvu Poduzeća. Ne vrši se prijenos na sumnjive i sporne tražbine istekom ugovorenog roka plaćanja.

Obzirom da ne postoje interne cijene niti raspodjela zajedničkog prihoda, u Poduzeću se ne vode glavni organizacioni dijelovi kao profitni centri, što je izuzetno važno za poslovno odlučivanje menadžmenta.

Posebno ističemo da informacioni sustav nije dovoljna podrška Upravi i uposlenim u cilju donošenja poslovnih odluka i efikasnijeg poslovanja.

Preporučujemo:

Doraditi sustav poslovanja na temelju definiranih internih cijena i raspodjele zajedničkog prihoda i odrediti kalkulaciju cijene koštanja prema organizacionim dijelovima.

Ažurirati računovodstvene politike u dijelu primjene računovodstvenih standarda.

Ustrojiti knjigovodstveno vođenje troškova konverzije (proizvodnje) na bazi utvrđenih cijena koštanja proizvodnje, prijenosa i distribucije.

Uvođenje računovodstvenih evidencija, koje omogućavaju pravovremene informacije u vidu konsolidacija na nivou direkcija i Poduzeća u cjelini. Ustrojiti praćenje finansijskih pokazatelja Poduzeća po principu upravljačkog računovodstva.

Kreirati takav IT sustav koji će biti efikasna poslovna podrška Upravi i uposlenim.

7. KOMENTAR

Poduzeće JP "Elektroprivreda HZ HB" d.d. Mostar se očitovalo aktom broj I-6101/06 od 20.11.2006. godine na Nacrt Izvješća o reviziji finansijskih izvješća za 2005. godinu.

Opravdane primjedbe i prijedlozi su ugrađeni u Konačno izvješće o reviziji. Uprava je prihvatila predložene preporuke od strane revizora, koje će biti implementirane u narednom periodu.

U očitovanju je istaknuto da će se unaprijediti IT sustav uz podršku Svjetske banke. U tijeku je realizacija Projekta SCADA, kao i aktivnosti za nabavku i implementaciju finansijskog informacijskog sustava (FMIS).

Ovom prilikom želimo da se zahvalimo osoblju Poduzeća koje je bilo angažirano tijekom revizije na korektnoj i profesionalnoj suradnji.

Viši revizor:
Ismeta Junuzović

Tim za reviziju:
Nedžad Redžep
Dijana Šutalo